

Eisen mbo-certificaat

Ondersteuning aan cliënten met (verstandelijke) beperking in hun omgeving

Code

C0042

Geldig vanaf

01-08-2020

Het mbo-certificaat is verbonden aan beroepsgerichte onderdelen van de kwalificatie:

Persoonlijk begeleider gehandicaptenzorg (Crebonr 25477, Niveau)

Bijlage bij het kwalificatiedossier:

Maatschappelijke Zorg (Gewijzigd 2016) (Crebonr 23181)

1. Algemene informatie

C1: Ondersteuning aan cliënten met (verstandelijke) beperking in hun omgeving

Indicatie studielast:

800 SBU

Beroepsvereisten

Nee

Toelichting

- Indien in een kerntaaktitel tussen haakjes (deels) staat, betekent dit dat uit de kerntaak van de kwalificatie waar het certificaat uit is voortgekomen, een selectie van werkprocessen is gemaakt, maar dat de kerntaaktitel gehandhaafd blijft.

- Indien in een kerntaak (en in de onderliggende werkprocessen) wordt gesproken van een beginnend beroepsbeoefenaar of een specifieke beroepsbeoefenaar, dient 'certificaathouder' te worden gelezen.

- Daar waar gesproken wordt over 'zij' kan ook 'hij' gelezen worden.

Door de veranderingen in de zorg en welzijnssector en de toenemende krapte op de arbeidsmarkt is er vraag naar gerichte scholing. In een pilot met vereniging gehandicaptenzorg Nederland (VGN), werkveld en onderwijs is een pilot ontwikkeld met leereenheden. Deze worden in een persoonlijk leertraject aangeboden. Dit certificaat betreft leereenheid 'Ondersteuning in de omgeving'.

Beschrijving

De inhoud van het certificaat voorziet in specifieke kennis en vaardigheden die nodig zijn om de cliënt in zijn omgeving te ondersteunen, op een goede en verantwoorde manier. Deze omgeving is breed en heeft betrekking op wonen, werken/dagbesteding en het sociale netwerk. Denk aan familie, woongroep, team van begeleiders (multidisciplinair), huishouding, werkkring, collega's, buurtcontacten, relaties met vrienden/vriendinnen, maar ook alles in de buurt (spelende kinderen, hangjongeren).

Daarnaast gaat het ook om opdoen van kennis en vaardigheden op het gebied van groepsdynamica. Het gaat er daarbij om hoe iemand zich beweegt in de groep en hoe mensen op elkaar reageren. De vragen die daarbij horen zijn; welke activiteiten bied je aan en hoe begeleid je de situaties die je tegenkomt?

Scholingsbehoefte/Landelijke herkenbaarheid

De landelijke prognoses wat betreft het aantal toekomstige vacatures in de zorg, leidt tot brede, creatieve werving van nieuw personeel, waaronder zij-instromers. Dit gegeven is landelijk door VGN (gehandicaptenzorg) en Actiz (ouderenzorg) onderkend, alsmede door de Tweede Kamer 'opgepakt' en omgezet in moties die Leven Lang Leren structureel gaan borgen. Dit resulteert in een scholingsbehoefte op het gebied van ondersteuning in de omgeving van de cliënt met een (verstandelijke) beperking. Door dit beroepsgerichte onderdeel van de kwalificatie 'Persoonlijk begeleider gehandicaptenzorg' in te zetten voor scholing kan aan deze behoefte worden voldaan.

Zelfstandige betekenis

De landelijke prognoses wat betreft het aantal toekomstige vacatures in de zorg, leidt tot brede, creatieve werving van nieuw personeel, waaronder zij-instromers. Dit gegeven is landelijk door VGN (gehandicaptenzorg) en Actiz (ouderenzorg) onderkend, alsmede door de Tweede Kamer 'opgepakt' en omgezet in moties die Leven Lang Leren structureel gaan borgen. Dit resulteert in een scholingsbehoefte op het gebied van ondersteuning in de omgeving van de cliënt met een (verstandelijke) beperking. De visie binnen de gehandicaptenzorg is om cliënten een zo normaal mogelijk leven te laten leiden, altijd in de context van hun sociale omgeving, waarbij integratie in het systeem van wonen en dagelijks functioneren leidend is. Door dit beroepsgerichte onderdeel van de kwalificatie 'Persoonlijk begeleider gehandicaptenzorg' in te zetten voor scholing kan hierin worden voorzien. Certificaathouders krijgen handvatten om de begeleiding van de cliënt niet alleen te richten op de cliënt zelf, maar juist ook op de interactie met zijn hele systeem. De cliënt zal daarin succesvoller functioneren.

Doelgroep

Het scholingstraject is gericht op zij-instromers in de gehandicaptenzorg. Het betreft volwassenen (23+) vanuit andere branches dan zorg & welzijn, vaak zijn zij al in het bezit van een beroepskwalificatie. Het gaat om mensen die affiniteit hebben met het ondersteunen van cliënten met een (verstandelijke) beperking in hun omgeving. Op basis van persoonscompetenties,

C1: Ondersteuning aan cliënten met (verstandelijke) beperking in hun omgeving

levenservaring, maatschappelijke betrokkenheid blijken zij geschikte krachten, zij het zonder 'zorgdiploma'. Specifieke scholing door middel van dit certificaat biedt passende mogelijkheden om zich te bekwamen in deze werkzaamheden. Ook is het traject gericht op zittende medewerkers die zijn opgeleid op niveau 2, die willen doorstromen naar niveau 3 zonder de ambitie of mogelijkheid te hebben om de volledige kwalificatie te volgen, eveneens 23+.

Onderdeel van kwalificatie

Maatschappelijke Zorg (Gewijzigd 2016)

Persoonlijk begeleider gehandicaptenzorg 25477

2. Inhoud eisen mbo-certificaat

Kerntaak kwalificatie	Kerntaak certificaat
Bieden van ondersteunende, activerende begeleiding en zorg, B1-K1	Bieden van ondersteunende, activerende begeleiding en zorg in relatie tot de omgeving, C1-K1
Werkprocessen kwalificatie	Werkprocessen certificaat
Stemt de werkzaamheden af, B1-K1-W6	Stemt de werkzaamheden af, C1-K1-W1

Kerntaak kwalificatie	Kerntaak certificaat
Bieden van zorg en ondersteuning in de gehandicaptenzorg, P3-K1	Bieden van zorg en ondersteuning in de gehandicaptenzorg (deels), C1-K2
Werkprocessen kwalificatie	Werkprocessen certificaat
Ondersteunt cliënt/naastbetrokkenen bij het voeren van de regie, P3-K1-W2	Ondersteunt cliënt/naastbetrokkenen bij het voeren van de regie, C1-K2-W1
Ondersteunt en motiveert een groep cliënten bij activiteiten, P3-K1-W3	Ondersteunt en motiveert een groep cliënten bij activiteiten, C2-K2-W2
Ondersteunt de cliënt bij het leggen en onderhouden van contacten en betreft naastbetrokkenen, P3-K1-W4	Ondersteunt de cliënt bij het leggen en onderhouden van contacten en betreft naastbetrokkenen, C2-K2-W3

3. Uitwerking

C1-K1: Bieden van ondersteunende, activerende begeleiding en zorg in relatie tot de omgeving

Complexiteit

Door de combinatie van kennis en vaardigheden sluit de ondersteuning van de persoonlijk begeleider gehandicaptenzorg zoveel mogelijk aan bij de wensen en mogelijkheden van de cliënt(en) en wordt de zelfredzaamheid, eigen regie en maatschappelijke participatie, indien mogelijk, vergroot in samenwerking met de cliënt, naastbetrokkenen, collega's en betrokken disciplines/instanties.

De persoonlijk begeleider gehandicaptenzorg werkt regelmatig alleen in complexe situaties en moet kunnen inspelen op wisselende en onverwachte omstandigheden. Ze krijgt te maken met (onverwachte en soms snelle) veranderingen in het gedrag van de cliënt(en) waarbij ze haar handelen snel moet kunnen aanpassen en zo nodig doelgericht interventies moet uitvoeren.

De persoonlijk begeleider gehandicaptenzorg beschikt over specialistische kennis. Bij calamiteiten of onregelmatigheden moet ze snel en creatief oplossingen bedenken en verantwoorde keuzes maken.

Verantwoordelijkheid en zelfstandigheid

De persoonlijk begeleider gehandicaptenzorg biedt solistisch of in teamverband vraaggericht zorg en ondersteuning bij de persoonlijke verzorging, wonen en huishouden en dagbesteding. Ze is verantwoordelijk voor haar eigen werkzaamheden. Ze onderkent knelpunten tijdens haar werkzaamheden. Relevante informatie geeft zij door aan haar leidinggevende, (multidisciplinair) team en/of collega's.

De persoonlijk begeleider gehandicaptenzorg geeft zelfstandig advies aan cliënt en naastbetrokkenen. Ze stemt haar handelen af, handelt zelfstandig, lost knelpunten creatief op en zo nodig bespreekt ze knelpunten en mogelijke oplossingen met het (multidisciplinaire) team of haar leidinggevende. Wanneer nodig consulteert zij deskundigen.

Vakkennis en vaardigheden

De certificaathouder heeft:

- heeft kennis van de taken en rollen van andere disciplines in de branche en weet wanneer op wie een beroep gedaan kan worden
- heeft brede kennis van sociale integratie
- heeft specialistische kennis van interprofessioneel en interdisciplinair samenwerken
- kan bijdragen aan patiëntveiligheidscultuur, handelt risicobewust, communiceert patiëntveilig en optimaliseert menselijke- en omgevingsfactoren
- kan brede kennis van communicatiemogelijkheden en -methoden toepassen (verbaal, non-verbaal, pre-verbaal en schriftelijk), passend bij de wensen en mogelijkheden van de cliënt
- kan de visie op zorg toepassen in haar dagelijkse werkzaamheden
- kan emotionele problemen herkennen, zoals eenzaamheidsproblematiek en sociale uitsluiting valt vlg mij niet onder 'afstemmen van werkzaamheden'
- kan gebruik maken van de ervaringsdeskundigheid van cliënten en naastbetrokkenen
- kan kennis van de sociale kaart en maatschappelijke steunsystemen toepassen
- kan brede kennis van (beroeps)ethiek en ethische vraagstukken toepassen

C1-K 1-W1: Stemt de werkzaamheden af

Omschrijving

De persoonlijk begeleider gehandicaptenzorg stemt af en neemt deel aan voor de afstemming relevante overlegvormen. Zij stemt de werkzaamheden af met collega's, leidinggevende, met betrokkenen vanuit andere disciplines en vanuit (aanverwante) bedrijven/instellingen. Daarbij bespreekt zij de verdeling van de taken. Zij houdt rekening met mogelijkheden, eisen, prioriteiten, wensen, behoeftes en verwachtingen van betrokkenen en de daaruit voortkomende consequenties. Met behulp van de uitgewisselde informatie vormt zij een compleet beeld van de zorgverlening. Zij past haar aanpak aan als blijkt dat dit nodig is. Daarnaast bespreekt zij eventuele knelpunten in de werkzaamheden en zoekt naar mogelijkheden deze op te lossen.

Resultaat

Werkzaamheden onderling zijn afgestemd waardoor kwaliteit, continuïteit en eenduidigheid gewaarborgd zijn.

Gedrag

persoonlijk begeleider gehandicaptenzorg :

- voert tijdig en regelmatig overleg met alle betrokkenen;
- staat open voor meningen, ideeën en feedback van anderen;

C1-K 1-W1: Stemt de werkzaamheden af

- formuleert duidelijke en haalbare doelen;
- streeft in gesprekken en tijdens overleg zonder moeite meerdere gespreksdoelen na;
- streeft doelbewust naar overeenstemming en voldoende steun voor besluiten;
- houdt rekening met de haalbaarheid van werkzaamheden in tijd en kwaliteit;
- bouwt professioneel aan de onderlinge band en een optimale samenwerking.

De onderliggende competenties zijn: Samenwerken en overleggen, Relaties bouwen en netwerken, Overtuigen en beïnvloeden, Plannen en organiseren

C1-K2: Bieden van zorg en ondersteuning in de gehandicaptenzorg (deels)

Complexiteit

De persoonlijk begeleider gehandicaptenzorg beschikt over brede specialistische kennis en vaardigheden om zorg en ondersteuning te bieden aan cliënten van alle leeftijden met een of meerdere beperkingen. Bij deze cliënten komt vaak psychiatrische, psychosociale en/of gedragsproblematiek voor. Zij maakt gebruik van brede specialistische kennis, die zij combineert met specifieke vaardigheden zoals begeleidingsmethodieken en interventietechnieken. Door de combinatie van kennis en vaardigheden, het gebruik van standaardwerkwijzen en het ontwikkelen van aangepaste of nieuwe werkwijzen sluit haar ondersteuning zoveel mogelijk aan bij de wensen en mogelijkheden van de cliënt(en).

De persoonlijk begeleider gehandicaptenzorg werkt in complexe situaties waar veranderingen in het gedrag van de cliënt(en) en in (ondersteunings)vragen veelvuldig voorkomen. Dit doet een beroep op haar improvisatievermogen om onverwachte en nieuwe situaties naar eigen inzicht adequaat af te handelen. Zij vervult haar taken ook in standalone situaties. Bij calamiteiten of onregelmatigheden, bijvoorbeeld bij extreme agressie van cliënt of naastbetrokkenen, moet ze snel verantwoorde keuzes maken.

Verantwoordelijkheid en zelfstandigheid

De persoonlijk begeleider gehandicaptenzorg werkt in teamverband en solistisch. Zij zorgt zelfstandig, in afstemming met de cliënt en/of naastbetrokkenen, voor een passend ondersteunings- en activiteitenplan. Zij handelt zelfstandig op het gebied van persoonlijke verzorging, wonen en huishouden, dagbesteding en het voeren van de regie. De begeleiding en de uitvoering van activiteiten voert zij zelfstandig uit. Zo nodig schakelt zij zelfstandig anderen in. Zij is verantwoordelijk voor haar eigen werkzaamheden, en draagt gedeelde verantwoordelijkheid voor het resultaat van het werk van anderen.

Vakkennis en vaardigheden

De certificaathouder heeft:

- heeft brede kennis van het beleid van zorginstellingen ten aanzien van seksualiteit, kinderwens en ouderschap van cliënten
- heeft brede kennis van het persoonlijk levensverhaal van cliënten en hoe dit kan worden benut in de begeleiding van de cliënt
- heeft inzicht in de ontwikkeling en de verschillende levensfasen van cliënten en de levensvragen die hierbij een rol spelen
- heeft inzicht in hoe op aangepaste wijze gezond gedrag kan worden gestimuleerd en kennis hierover aan cliënten kan worden overgedragen
- heeft kennis van randvoorwaarden en ondersteuning die nodig is voor de toegankelijkheid en bereikbaarheid van voorzieningen en media voor cliënten
- heeft specialistische kennis van de mogelijkheden voor gezond eten en drinken, bewegen, ontspanning en rust voor verschillende doelgroepen
- heeft specialistische kennis van het begeleiden van cliënten bij veranderingsprocessen
- heeft specialistische kennis van het lichamelijk, verstandelijk en zintuiglijk functioneren en het sociaalemotioneel, adaptief en cognitief vermogen van cliënten
- heeft specialistische kennis van het opbouwen, onderhouden en herstellen van een sociaal netwerk
- heeft specialistische kennis van kwaliteit van bestaan, autonomie en empowerment
- heeft specialistische kennis van motivatietechnieken
- heeft specialistische kennis van samenlevingsgericht werken
- kan actuele benaderingswijzen toepassen in de ondersteuning van cliënten
- kan de mogelijkheden en beperkingen van cliënten inschatten en de begeleiding hierop aanpassen
- kan handelen volgens het branchespecifieke kwaliteitskader
- kan handelen volgens patiëntveiligheidswetten, -regels, -richtlijnen en -protocollen
- kan omgaan met protocollen m.b.t. gezondheid, hygiëne, veiligheid, incidentmeldingen, ARBO, milieu, kwaliteitszorg, ergonomisch en kostenbewust werken
- kan specialistische kennis van branchespecifieke methodieken toepassen
- kan specialistische kennis van groepsdynamica toepassen
- kan stemmingswisselingen en –stoornissen herkennen en hierop anticiperen

C1-K 2-W1: Ondersteunt cliënt/naastbetrokkenen bij het voeren van de regie

Omschrijving

De persoonlijk begeleider gehandicaptenzorg zorgt, indien haalbaar, dat de cliënt en zo nodig naastbetrokkenen de regie voeren. Zij houdt in overleg met de cliënt overzicht over alle activiteiten met en rondom de cliënt. Zij beoordeelt steeds of de cliënt zelf de regie kan voeren of dat deze gedeeltelijk of geheel overgenomen dient te worden door naastbetrokkenen of door een professional. De persoonlijk begeleider gehandicaptenzorg analyseert de draagkracht van naastbetrokkenen en treedt op als aanspreekpunt voor de cliënt en derden. Zij maakt afspraken met de cliënt over wat hij zelf doet en waarvoor diensten van naastbetrokkenen en/of interne of externe deskundigen ingezet worden en coördineert de activiteiten rond de regie over het eigen leven van de cliënt. Ze schakelt continu ten aanzien van begeleidingsmethodieken en gesprekstechnieken, afgestemd op de cliënt en naastbetrokkenen. Zij schakelt deskundigen in om de gestelde doelen of diensten te helpen realiseren. Zij informeert de

C1-K 2-W1: Ondersteunt cliënt/naastbetrokkenen bij het voeren van de regie

cliënt over de geplande ondersteuning en de gemaakte afspraken en koppelt informatie over de cliënt terug aan de betrokken begeleiders. Ze monitort de kwaliteit en de continuïteit van de regie van de cliënt over zijn eigen leven en bespreekt deze met de cliënt en naastbetrokkenen.

Resultaat

De cliënt heeft passende ondersteuning ontvangen bij het voeren van de regie over zijn eigen leven. Indien dit niet haalbaar is gebleken, heeft de persoonlijk begeleider gehandicaptenzorg de regie in handen gelegd van een of meer naastbetrokkenen van de cliënt of een professional.

Gedrag

De persoonlijk begeleider gehandicaptenzorg:

- houdt, in overleg met de cliënt, adequaat (mede) overzicht over alle activiteiten en de inzet van technologische hulpmiddelen;
- maakt concrete afspraken met collega's, deskundigen en naastbetrokkenen;
- voorziet collega's, deskundigen en naastbetrokkenen tijdig van informatie en aanwijzingen voor de geplande ondersteuning;
- legt op een begrijpelijke manier verantwoording af over het ondersteuningsaanbod aan de cliënt en naastbetrokkenen;
- creëert gericht draagvlak en betrokkenheid voor de manier waarop de regie gevoerd wordt over het leven van de cliënt;
- leidt met een deskundige en bevroren uitstraling gesprekken of discussies in duidelijke banen, waarbij ze verschillende benaderingen tot elkaar brengt en onderhandelings technieken toepast;
- stimuleert de cliënt en andere betrokkenen in actie te komen om de cliënt zo veel mogelijk de regie over zijn eigen leven te laten voeren of, indien nodig en haalbaar, naastbetrokkenen de regie te laten overnemen.
- draagt relevante onderdelen van haar expertise op een begrijpelijke manier over aan betrokkenen;
- besteedt proactief aandacht aan de balans tussen draagkracht en draaglast van de cliënt en naastbetrokkenen.

De onderliggende competenties zijn: Aansturen, Begeleiden, Samenwerken en overleggen, Overtuigen en beïnvloeden, Vakdeskundigheid toepassen

C1-K 2-W2: Ondersteunt en motiveert een groep cliënten bij activiteiten

Omschrijving

De persoonlijk begeleider gehandicaptenzorg ontwikkelt en organiseert activiteiten. Indien van toepassing draagt zij in samenspraak met cliënten en collega's zorg voor het afzetten van gemaakte producten en biedt zij ondersteuning bij het beheren van het cliëntenbudget. Ze zorgt ervoor dat gereedschappen, materialen en apparatuur aanwezig zijn en informeert de cliënten over de activiteit. Bij aanvang van een activiteit geeft ze uitleg of instructie over de activiteit aan de cliënten en laat onder andere voorbeelden, keuzemogelijkheden en alternatieven zien. Ze demonstreert zo nodig het gebruik van gereedschappen, apparatuur en materialen. Tijdens de activiteit speelt zij in op de mogelijkheden, wensen, behoeften en problemen van de cliënt en de groep en zo nodig stelt zij de activiteit bij. Zij bewaakt de voortgang en zorgt dat cliënten de gestelde doelen kunnen behalen. Ze schakelt flexibel en continu tussen de individuele cliënt en de groep cliënten. Ze observeert en dealt met de groepsdynamiek en het gedrag van de cliënten. Indien nodig bespreekt ze dit in de groep. Zo zorgt zij bijvoorbeeld dat de cliënten leren omgaan met anderen en met sociale media, en dat zij zich houden aan afgesproken (gedrags)regels. Ze rapporteert bijzonderheden en veranderingen in het gedrag.

Resultaat

Cliënten hebben in een groep, waarin ze veilig zijn en prettig met elkaar omgaan, dagactiviteiten uitgevoerd. Ze zijn gestimuleerd om hun ondersteuningsdoelen te realiseren. Zo nodig is actie ondernomen om de kwaliteit en de continuïteit van de activiteit te waarborgen.

Gedrag

De persoonlijk begeleider gehandicaptenzorg:

- schept adequaat kansen en mogelijkheden voor cliënten om hun doelen te bereiken;
- geeft opbouwende feedback op gedrag van cliënten (onderling) om een positieve instelling te bevorderen en hun ontwikkeling (inclusief de sociale ontwikkeling) te stimuleren;
- overlegt tijdens activiteiten tijdig over haar aanpak;
- probeert binnen haar bevoegdheden problemen en knelpunten eerst zelf op te lossen voordat anderen worden geraadpleegd;
- kiest de juiste materialen en middelen voor de activiteiten die zij organiseert;
- gaat zorgvuldig en netjes om met de materialen en middelen;
- bereidt de activiteit ruim op tijd voor;
- gebruikt indicatoren om de voortgang te meten.

C1-K 2-W2: Ondersteunt en motiveert een groep cliënten bij activiteiten

De onderliggende competenties zijn: Beslissen en activiteiten initiëren, Begeleiden, Samenwerken en overleggen, Materialen en middelen inzetten, Plannen en organiseren

C1-K 2-W3: Ondersteunt de cliënt bij het leggen en onderhouden van contacten en betreft naastbetrokkenen

Omschrijving

De persoonlijk begeleider gehandicaptenzorg inventariseert de sociale behoefte van de cliënt en bedenkt samen met de cliënt hoe aan deze behoefte voldaan kan worden. Zij bereidt de cliënt voor op gesprekken en traint hem in sociale vaardigheden. Zij motiveert en activeert de cliënt om zelf contacten te leggen en te onderhouden om zo zijn zelfredzaamheid en zijn maatschappelijke participatie te vergroten. Zij benadert nieuwe mensen/organisaties met als doel een rol te vervullen in het netwerk van de cliënt. Zij voert gesprekken met naastbetrokkenen van de cliënt, betreft hen bij beslissingen en stimuleert hen om een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van de cliënt. Zij zorgt dat naastbetrokkenen delen van de ondersteuning kunnen overnemen.

Resultaat

Cliënt heeft passende ondersteuning ontvangen bij het leggen en onderhouden van contacten en naastbetrokkenen zijn betrokken bij de ontwikkeling van de cliënt.

Gedrag

De persoonlijk begeleider gehandicaptenzorg:

- geeft de cliënt opbouwende feedback op zijn gedrag en de wijze waarop hij zich opstelt ten opzichte van anderen;
- geeft duidelijke adviezen aan de cliënt m.b.t. de omgang met sociale media en internet;
- geeft naastbetrokkenen gericht advies over de uitvoering van (delen van) de ondersteuning en het voorkomen van overbelasting;
- draagt haar expertise met betrekking tot de aanpak en begeleiding van de cliënt en zijn "ziektebeeld" op een begrijpelijke manier over aan naastbetrokkenen;
- past gedrag en omgangsvormen adequaat aan op naastbetrokkenen;
- stemt haar communicatie adequaat af op de wensen en mogelijkheden van de cliënt (verbaal, non-verbaal en preverbaal);
- stemt haar communicatie adequaat af op naastbetrokkenen, ook als zij verschillen qua cultuur of achtergrond.

De onderliggende competenties zijn: Begeleiden, Vakdeskundigheid toepassen, Omgaan met verandering en aanpassen